

Розділ 2

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

CHAPTER 2

THEORY AND PRACTICE OF EDUCATION

УДК: 373.5. 091.64:811.161.2

DOI: 10.31376/2410-0897-2022-3-50-145-150

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕТОДУ РОБОТИ З ПІДРУЧНИКОМ У КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Голуб Ніна Борисівна

доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
e-mail: olnazir_777@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-3736-9296

Горошкіна Олена Миколаївна

доктор педагогічних наук, професор, завідувачка відділу навчання української мови та літератури
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
e-mail: olenagoroshkina@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-0378-888X

У статті уточнено суть поняття «метод роботи з підручником на уроках української мови» у формуванні компетентного мовця. Акцентовано, що трансформація методу передбачає не просто зміну назви (метод роботи з джерелом інформації), а передусім прагнення зробити його цікавим, привабливим і продуктивним. Визначено прийоми, що формують структуру методу й дидактичні можливості: мотивування; цілевизначення; висловлення припущень (гіпотезування); формулювання завдань; поставлення запитань; осмислення заголовків, епіграфів; планування; трансфер (застосування інформації в іншому контексті); аналіз; виділення основного і другорядного; висловування; відсіювання зайвого; визначення теми, основної думки; структурування тексту; укладання списку; добір заголовку; створення хмари слів; виявлення і формулювання проблеми; виявлення тези й аргументів; переформатування текстової інформації в графічну, цифрову; узагальнення; асоціювання деталей інформації із яскравими образами; формулювання висновків; рефлексія. Визначено переваги нового прийому трансферу, що передбачає пошук застосунку конкретних знань за межами мови, а отже, сприяє виведенню мовних знань на метапредметний рівень.

Ключові слова: метод роботи з підручником, метод роботи з джерелом інформації, прийом, трансфер, урок української мови

Постановка проблеми. Державний стандарт базової середньої освіти визначає мету діяльності вчителя-словесника як «всебічний розвиток, навчання та виховання учнів, виявлення їхніх обдарувань, розвиток талантів і здібностей, формування компетентностей, необхідних для соціалізації та громадянської активності, свідомого життєвого вибору й самореалізації, трудової діяльності, відчуття відповідальності, шанобливого ставлення до суспільства, родини, довкілля і культури, української демократичної держави» [7]. Упровадження нової редакції стандарту передбачає трансформування всього освітнього процесу. Якщо традиційно метою навчання української мови було визначено засвоєння знань, формування стійких умінь і навичок, то нині компетентнісний підхід як пріоритет висуває не поінформованість учнів, а формування вмінь навчатися, самостійно здобувати знання, взаємодіяти з іншими людьми й зі світом. Тож результат є визначальним чинником перебігу освітнього процесу. Формулюючи мету кожного уроку, передусім необхідно орієнтуватися на результат. Змінюються також підходи до оцінювання, предметом його стають передусім конкретні особистісні досягнення здобувачів освіти.

З огляду на це перед науковцями і вчителями постала проблема розроблення ефективних методик, спроможних забезпечити нові результати, й апробування їх у закладах освіти.

Ключовим складником будь-якої методики чи технології є метод навчання. Якою б не була продуктивність селекції «нових» та «інноваційних» методів, усі вони, крім психодидактичних, «виростають» із п'яти традиційних, а саме: розповіді, бесіди, самостійної роботи з підручником, спостереження за мовними явищами і вправ. Відхід від наукової традиції дослідження дидактичної

спроможності й ефективності кожного методу навчання, яку запровадив в українській лінгводидактиці О. Біляєв, спричинив поверхневе уявлення про методи й інтуїтивне використання їх на практиці.

Спеціальне дослідження методу самостійної роботи з підручником на різних типах та етапах уроку проводила під керівництвом О. Біляєва Н. Гончаренко (Остапенко), яка обґрунтувала структуру методу, визначила основні прийоми, що формують його, і розробила рекомендації щодо ефективного застосування.

Відтоді минуло понад 30 років, по-перше, кардинально змінилися навчальні програми, визначено нові підходи, переглянуто вимоги та функції підручника, а доступність численних посібників і довідників урівняла їх у правах з єдиною колись навчальною книжкою. По-друге, зважаючи на суб'єкт-суб'єктний характер освітнього процесу назріла потреба говорити не лише про методи навчання, але й про методи учіння, спрямовані на формування актуальних навичок та особистісних рис. Відповідно до зазначеного вище, назріла потреба сфокусувати увагу на проблему трансформування методу роботи з підручником.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам застосування методу роботи з підручником присвячено розвідки Н. Бондаренко, Т. Видайчук, Н. Голуб, О. Горошкіної, С. Карамана, О. Кучерук, М. Пентиліук, Л. Попової та ін. лінгводидактиків, оприлюднені впродовж останнього п'ятиріччя. Зокрема, Т. Видайчук визначає підручник засобом формування історичної пам'яті [1], обґрунтовує обов'язковість історико-лінгвістичного складника змісту навчання української мови, що забезпечує ознайомлює здобувачів освіти з історією української мови, пам'ятками української писемності, фактами лінгвоциду української мови та утиском українців, спрямовує освітній процес на формування національної ідентичності, розвиток лінгвістичної, історичної та політичної ерудиції. Дослідниця зазначає, що способами і засобами уведення такого складника можуть стати екскурсії (реальні та віртуальні) до музеїв, бібліотек та наукових інституцій, перегляд документальних та художніх фільмів, уроки-дискусії, лекторії, робота з текстом окремої пам'ятки української мови [2, с. 60].

У попередніх публікаціях ми схарактеризували зміст і структуру, дидактичні можливості сучасного шкільного підручника української мови в компетентнісному вимірі української освіти, основні його функції, трансформування методу в умовах реалізації компетентнісного підходу [3; 4; 5; 6].

У «Концепції навчання української мови учнів ліцею» визначаємо систематичне використання текстового матеріалу підручника яскравою ознакою сучасного уроку, невід'ємним компонентом його, засобом, що має значний дидактично-розвивальний потенціал, забезпечує вихід уроку української мови на метапредметний рівень [4].

Зазначені публікації лише підтверджують актуальність проблеми, однак не розв'язують її. Упровадження в закладах загальної середньої освіти компетентнісного підходу вочевидь актуалізує необхідність використання методу роботи з підручником, урахувавши його нові функції, способи подання матеріалу, а отже й дослідження оновленої структури й можливостей методу.

Мета статті – уточнити суть поняття «метод роботи з підручником на уроках української мови», визначити прийоми, що формують структуру методу й дидактичні можливості у формуванні компетентного мовця.

Виклад основного матеріалу. В умовах традиційного навчання за підручником міцно закріпилася номінація основного джерела предметної інформації, єдино спроможного дати знання, закріпити їх і сформувані перелік передбачених програмою умінь. Це зумовило певні тенденції в структуруванні традиційних підручників української мови: насамперед стисле подання теоретичних відомостей текстового чи графічного (таблиці, схеми) формату, потім – низка вправ, спрямованих на закріплення здобутих знань і вироблення в учнів відповідних умінь і навичок. Роботу з підручником на уроці визначала його структура.

У компетентнісному вимірі традиційні функції підручника розширено, відповідно це визначає нові його можливості й спонукає до перегляду кількості прийомів, що забезпечують трансформування методу.

У Словнику-довіднику з української лінгводидактики метод роботи з підручником схарактеризовано як «спосіб навчання, що полягає в самостійній роботі учнів із навчальною книгою». Автори зазначають, що метод роботи з підручником «містить аналіз навчального матеріалу з певної частини підручника, наприклад, визначення й характеристику мовних і мовленнєвознавчих понять, структурних і функційних особливостей мовних одиниць» [10, с. 142–143].

Практика свідчить, що сьогодні підручник – не єдине джерело інформації на уроці та за його межами: паралельно з ним учні працюють зі словниками, довідниками, науковими і науково-популярними розвідками, а також з художніми і публіцистичними творами. Зважаючи на те, що до програми введено нові розділи («Інформація» і «Текст»), розширено й перелік джерел необхідної інформації, адже аркушат навчальної книжки залишається незмінним. З огляду на зазначене, постає питання доцільності коригування назви методу. Вважаємо логічним запропонувати назву «метод самостійної роботи з джерелом інформації».

З огляду на таку назву доцільно виділити види методів за джерелом, яке опрацьовують учнів, а саме: 1) робота з підручником; 2) робота з довідковою літературою (словниками, енциклопедіями);

3) робота з посібниками; 4) робота з художньою та публіцистичною літературою; 5) робота з джерелами іноземною мовою.

Визначаємо такі переваги методу:

- 1) вселяє віру учнів у свої можливості;
- 2) поживляє пізнавальний інтерес;
- 3) забезпечує формування ключової компетентності «навчання впродовж життя»;
- 4) скеровує учнів до пошуку ситуацій застосування здобутих знань;
- 5) розвиває аналітичне й критичне мислення;
- 6) розвиває дослідницькі вміння;
- 7) забезпечує формування вмінь аргументовано висловлюватися.

Сучасний підручник – це не просто навчальна книжка, у якій подано теоретичні відомості і вправи, це навігатор учня на шляху формування предметної і ключових компетентностей. Посилення практичного складника в навчанні спричинило необхідність «занурення» мовного матеріалу в життєвий контекст, включення компетентісно орієнтованих завдань, цілевизначення, рефлексії, а також низки вправ, що передбачають залучення учнів до різних видів діяльності. З огляду це підручник має привертати увагу здобувачів освіти водночас до мовних одиниць і соціально значущих проблем.

Трансформація методу передбачає не просто зміну назви, а передусім прагнення зробити його цікавим, привабливим і продуктивним. Він не має асоціюватися з нудним кількарядовим перерахуванням книжки. У результаті пасивного перерахування, на думку Б. Орклі, «ми стаємо жертвами когнітивної ілюзії», адже розум легко обробляє кількарядово прочитане й створює хибне враження, «що ми добре засвоїли матеріал, хоча насправді це не так» [9, с. 13].

Складниками методу роботи з джерелом інформації мають бути прийоми, що увиразнюють суб'єктну позицію учнів, забезпечують активізацію пізнавального процесу й набуття їхнього суб'єктного досвіду. Виділяємо такі прийоми методу: *мотивування; цілевизначення; висловлення припущень (гіпотезування); формулювання завдань; поставлення запитань; осмислення заголовків, епіграфів; планування; трансфер (застосування інформації в іншому контексті); аналіз; виділення основного і другорядного; виписування; відсіювання зайвого; визначення теми, основної думки; структурування тексту; укладання списку; добір заголовку; створення хмари слів; виявлення і формулювання проблеми; виявлення тези й аргументів; переформатування текстової інформації в графічну, цифрову; узагальнення; асоціювання деталей інформації із яскравими образами; формулювання висновків; рефлексія.*

У лінгводидактиці вироблено низку прийомів роботи з підручником, як-от: прийоми трансформування навчального тексту (складання плану, складання таблиць, колажів, конспектів, карт пам'яті тощо), коментоване читання, робота з термінами, пошук і виписування ключових слів, добір власних прикладів, робота з ілюстраціями, виконання вправ тощо. Означені прийоми не втрачають актуальності в контексті компетентісного підходу. Важливу роль відіграє співпраця з учителем на всіх етапах роботи з підручником, коли учень розповідає про дії, які він виконував, про труднощі, які в нього виникали в процесі роботи.

Акцентуємо на нових прийомах. Зокрема, на трансфері як здатності «переносити вивчений матеріал з одного контексту в інший» [9, с. 192]. Цей прийом передбачає пошук застосунку конкретних знань за межами мови, а отже, сприяє виведенню мовних знань на метапредметний рівень.

Дослідники визначили переваги означеного прийому. Правильно формулювати запитання, на думку вчених, – це вже «80 % перемоги: якщо вам удалося ясно окреслити, чого саме не знаєте, ви вже майже відповіли на своє запитання» [8, с. 34]. Асоціювання сприяє кращому запам'яттю необхідної інформації, адже мозок людини «має асоціативну кору». Тому цей прийом забезпечує поліпшення здатності запам'ятовувати [8, с. 133].

Із усіх різновидів аналітичної діяльності до уваги беремо передусім *мотиваційний* (що передбачає усвідомлення причин важливості самостійного опрацювання інформації), *прогностичний* (прогнозування значення, важливості і перспектив здобутих самостійно знань) і *мовновиражальний* (вправне використання мовних засобів у процесі формулювання запитань, гіпотезування, аналізу, узагальнення, висновків тощо).

Роботу з підручником доцільно починати з осмислення заголовка теми і епіграфа. Зазначимо, що в підручнику для 5 класу НУШ (автори Н. Голуб, О. Горошкіна) до кожної теми дібрано один або кілька епіграфів, з-поміж яких один пов'язаний з мовною чи мовленнєвою темою, інший – із соціокультурною проблематикою уроку. Епіграфи уможливають занурення учнів у навчальний матеріал, спрямовують їх на прогнозування змісту уроку, дають змогу зосередитися на соціокультурній тематиці, спонукають до роздумів. Наприклад, до параграфа № 8 (Групи слів за походженням: власне українські й запозичені слова) запропоновано як епіграф твердження сучасної української письменниці А. Левкової: «Слова, як люди, бувають мандрівниками, емігрантами, оселяються в чужій мові, набувають там громадянство, обживаються, народжують діточок». До параграфа № 28 (Звукове значення букв *я, ю, є, ї* та *щ*. Правила

вживання апострофа) епіграфом стали слова М. Дочинця «Кожен день відкриє щось нове, радісне й цікаве, якщо будеш його стрічати й проводити з думкою: «Сьогодні чудесний день, а завтра буде ще ліпший».

Прочитання епіграфа, пояснення його, добір прикладів для підтвердження думки авторів сприяють підготовці учнів до сприймання нового матеріалу. У цьому прийом «осмислення епіграфа», уключений до складу методу роботи з підручником, готує здобувачів освіти до сприймання теми уроку.

Низка запитань до учнів («Пригадуємо» і «Шукаємо відповіді на запитання») надає підручникові ознак інтерактивності, спонукає їх до актуалізації суб'єктного досвіду. Наприклад: *Які знаки становлять графічну систему мови? Навіщо потрібно знати особливості української графіки? 3 Наскільки важливо бути уважним до кожної букви?*

Ці та інші запитання готують здобувачів освіти до цілевизначення, у процесі якого вони формулюють на основі запитань особисті цілі. У цьому випадку можна говорити про збагачення методу роботи з підручником прийомами цілевизначення. Не менш важливими є прийоми рефлексії, зокрема бесіда (*Що нового ви дізналися під час уроку? Які завдання виявилися легкими для вас? Що вас найбільше зацікавило? Над чим вам треба ще попрацювати? Чого ви навчилися під час уроку?*), самоаналіз, самооцінювання, взаємооцінювання тощо.

Під час роботи з підручником доцільно використовувати ефективні стратегії смислового читання й роботи з текстом, наприклад: стратегія пошуку інформації і розуміння прочитаного передбачає такі кроки, як визначення теми, головної думки, мети, призначення тексту; формулювання тези, що виражає загальний його смисл; смислове згортання інформації, висловленої в тексті; стратегія перетворення й інтерпретування інформації містить такі кроки, як структурування текстів із використанням списків, заголовків, покликань; перетворення текстового масиву в інші форми представлення інформації – таблиці, схеми, хмари тегів тощо, інтерпретування тексту, що передбачає зіставлення й протиставлення переданої в тексті інформації; стратегія оцінювання інформації передбачає вміння пов'язувати інформацію, вміщену в тексті, зі знаннями, наявними в учнів і здобутими ними з інших джерел, пошук аргументів для доведення власного погляду, оцінювання змісту й форми тексту, використання автором мовних засобів, висловлення власної думки про текст. Означені стратегії реалізуються через уведення таких прийомів, як виділення ключових слів у тексті, маркування тексту (я знаю і розумію; я знаю, але не дуже розумію (цей матеріал є складним для мене), я не знаю (цей матеріал новий для мене), заповнення таблиці «Знаю – хочу дізнатися – дізнався (дізналася)», добір заголовка до тексту, сенкан, кластер тощо. Важливо, щоб ці прийоми застосовували під час навчання української мови систематично, а не епізодично.

Невід'ємним складником підручника є вправи. Ознакою сучасних підручників є збільшення питомої ваги компетентнісно орієнтованих завдань, що пропонують учням розв'язати актуальну проблему, висловити власне ставлення до неї. Так, вправа № 205 підручника для 5 класу НУШ містить кілька завдань, одне з яких спрямоване на засвоєння мовного матеріалу, три запитання активізують суб'єктний досвід учнів, пропонують знайти шляхи виходу з ситуації, описаної в тексті:

Прочитайте текст уголос, уставляючи потрібні букви. Чи траплялася у вашому житті подібна ситуація? Чи впевнено почувається людина в такій ситуації? Що треба зробити, щоб уникнути прогалин у знаннях?

Ти сидиш на уроці й несподівано усвідомлюєш, що нічого не розумієш із того, про що..оворить учитель. Він уживає імена та вислови, про які ти не маєш поняття, і хоч..ав не ловиш, анічо..ісінько не можеш зба..нути. На твоє запитання сусід по парті зі здивуванням відповідає: «Так це ж було минулого тижня. А про те ми..оворили місяць тому». Але тобі довелося два тижні хворіти вдома, а ще раніше відпроситися з уроку на репетицію вистави...

Тепер усе зрозуміло: ти маєш про..алини в знаннях (За А. Чольвінською-Школік).

Ефективними вважаємо прийоми, що передбачають поглиблення змісту підручника шляхом пошуку певної інформації, наприклад:

Якщо вас захоплює зоряне небо – це завдання для вас. Прочитайте текст. Чи була ця інформація для вас новою і цікавою? Підготуйте письмові відповіді на запитання тексту, долучаючи інформацію з доступних джерел. Використайте однорідні члени речення.

Мандрівка – прекрасна нагода спостерігати за зірками. З давніх-давен люди захоплювалися ними й шукали способу їх пізнати. Сьогодні власні імена мають 88 сузір'їв. Давні греки давали їм імена богів чи міфічних героїв. Так, наприклад, назвали сузір'я Оріон та Андромеда. А ти знаєш основні сузір'я в небі та їхні назви? Яке сузір'я відшукати найлегше? Яку форму воно має? Де розташована Полярна зірка й куди вона вказує? Чи рухаються зорі? Що вам відомо про летючі зорі? (За Клеманс Рю де Люз).

Щоб метод сприяв реалізації не лише ближчих цілей (засвоєння матеріалу, усвідомлення важливості, поліпшення грамотності тощо), а й перспективних (бажання й готовність навчатися самостійно впродовж життя), варто учням пропонувати «Карту дій», що слугуватиме орієнтиром, алгоритмом навчального пошуку і зразком для самостійного розроблення подібних схем. Важливість цього методу

посилює наявність у переліку ключових компетентності «навчання впродовж життя» і високий суспільний запит на неї.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, метод роботи з підручником (метод роботи з джерелом інформації) – важливий складник сучасного уроку української мови. Трансформація методу передбачає прагнення зробити його цікавим, привабливим і продуктивним. Складниками методу роботи з джерелом інформації мають бути прийоми, що увиразнюють суб'єктну позицію учнів, забезпечують активізацію пізнавального процесу й набуття їхнього суб'єктного досвіду. Застосування означеного методу має значний дидактичний, розвивальний, виховний потенціал, оскільки робота з джерелом інформації вселяє віру учнів у свої можливості; поживляє пізнавальний інтерес; забезпечує формування ключової компетентності «навчання впродовж життя»; скеровує учнів до пошуку ситуацій застосування здобутих знань; розвиває аналітичне й критичне мислення, дослідницькі вміння; забезпечує формування вмінь аргументовано висловлюватися.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у створенні паспорта методу роботи з джерелом інформації, вивченні особливостей застосування означеного методу в умовах дистанційного навчання.

Список використаної літератури

1. Видайчук Т. Л. Формування історичної пам'яті в учнів старших класів засобами підручників української мови. *Проблеми сучасного підручника*: зб. наук. праць. Київ: Педагогічна думка, 2019.
2. Видайчук Т. Л. Аспекти історії української мови як засіб формування національної ідентичності та історичної пам'яті. *Український педагогічний журнал*: зб. наук. праць. Київ: Педагогічна думка, 2022.
3. Голуб Н. Б. Підручник української мови як засіб формування громадянської культури учнів ліцею. *Формування громадянської культури в Новій українській школі: традиційні та інноваційні практики*: зб. матеріалів конференції / за заг. ред. Г. Л. Єфремової, С. М. Луценко, Л. П. Івашини. Суми: РВВ СОІППО, 2020.
4. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Концепція навчання української мови учнів ліцею / за заг. ред. д-ра пед. наук Н. Б. Голуб. Київ: Педагогічна думка, 2019.
5. Горошкіна О. Функції підручника української мови в компетентнісній парадигмі. *STUDIA UKRAINICA POSNANIENSIA*. 2019.
6. Горошкіна О. М. Робота з підручником як метод навчання української мови. *Проблеми сучасного підручника*: збірник тез міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання) (м. Київ, 20–21 травня 2021 р.). Київ: Педагогічна думка, 2021. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725620>
7. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>.
8. Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні / пер. з англ. М. Олійник. Львів: Літопис, 2005. 542 с.
9. Оклі Б. Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну / пер. з англ. А. Замоцний. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2020.
10. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук. Київ: Ленвіт, 2015.

TRANSFORMATION OF THE TEXTBOOK METHOD IN THE COMPETENCY-BASED APPROACH

Holub Nina

Doctor of Pedagogical Sciences, Full Professor,
Chief Researcher at the Department of Ukrainian Language and Literature Teaching
Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Horoshkina Olena

Doctor of Pedagogical Sciences, Full Professor, Head of the Department of Ukrainian Language and Literature Teaching
Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Introduction. Due to the introduction of the new state standard of basic secondary education, scientists and teachers faced the problem of developing effective methods that can provide new results and testing them in educational institutions.

Purpose. The purpose of the article is to clarify the concept of the «textbook method in Ukrainian language lessons», and to define the techniques that create the structure of the method and didactic opportunities in the development of a competent speaker.

Methods. Analysis, synthesis, concretization, classification, comparison, and generalization of scientific sources on the research topic were used.

Results. The article clarifies the concept of the «textbook method in Ukrainian language lessons» in the development of a competent speaker. It is noted that the transformation of the method involves not just a change of name (information source method), but above all the desire to make it interesting, attractive, and productive.

The techniques that create the structure of the method and didactic possibilities are defined: motivation; goal setting; making assumptions (hypothesizing); tasks definition; raising questions; comprehension of headings, and

epigraphs; planning; transfer (using the information in a different context); analysis; highlighting the main and secondary; writing out; weeding out the superfluous; determining the topic, main idea; structuring the text; making a list; selecting a heading; creating a word cloud; identifying and defining the problem; identifying the thesis and arguments; reformatting textual information into graphic, digital; generalization; associating details of information with vivid images; drawing conclusions; reflection. The advantages of the new transfer method are determined.

Originality. Effective strategies of semantic reading and working with the text are outlined, for example, the strategy of information search and reading comprehension involves such steps as determining the topic, main idea, and purpose; formulation of the thesis; the strategy of transforming and interpreting information contains such steps as structuring texts using lists, headings, references; transformation of the text array into other forms of information representation – tables, diagrams, tag clouds, interpretation of the text; the strategy of evaluating information involves the ability to connect the information contained in the text with the knowledge available to students and acquired by them from other sources, search for arguments to prove their own view, evaluate the content and form of the text, the author's use of language, express their own opinion about the text.

Conclusion. The method of working with a textbook (information source method) is an important component of a modern Ukrainian language lesson. The transformation of the method involves the desire to make it interesting, attractive, and productive. We see the prospects for further research in the creation of a passport of the method of working with the source of information, studying the features of the application of this method in distance learning.

Keywords: Textbook Method, Information Source Method, Reception, Transfer, Ukrainian Language Lesson.

References

1. Vydaichuk, T.L. (2019) Formuvannia istorichnoi pam'ati v uchniv starshykh klasiv zasobamy pidruchnykiv ukrainskoi movy [Formation of historical memory in high school students by means of Ukrainian language textbooks]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka – Problems of the modern textbook*. Kyiv; Pedahohichna dumka. [in Ukrainian].
2. Vydaichuk, T. L. (2022) Aspekty istorii ukrainskoi movy yak zasib formuvannia natsionalnoi identychnosti ta istorichnoi pam'ati [Aspects of the history of the Ukrainian language as a means of forming national identity and historical memory]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian pedagogical journal*. Kyiv: Pedahohichna dumka. [in Ukrainian].
3. Holub, N. B. (2020) Pidruchnyk ukrainskoi movy yak zasib formuvannia hromadianskoi kultury uchniv litseiu [Textbook of the Ukrainian language as a means of forming the civic culture of lyceum students]. H. L. Yefremova, S. M. Lutsenko, & L. P. Ivashyny. (Eds.). Proceedings from: «Formuvannia hromadianskoi kul'tury v Novii ukrainskii shkoli: tradytsiini ta innovatsiini praktyky» – «Formation of civic culture in the New Ukrainian School: traditional and innovative practices». RVV SOIPPO, Sumy. [in Ukrainian].
4. Holub, N. B., & Horoshkina, O. M. (2019) *Kontseptsiiia navchannia ukrainskoi movy uchniv litseiu [The concept of teaching the Ukrainian language to lyceum students]*. N. B. Holub (Ed.). Kyiv: Pedahohichna dumka. [in Ukrainian].
5. Horoshkina O. (2019) Funktsii pidruchnyka ukrainskoi movy v kompetentnisnii paradyhmi [Functions of the Ukrainian language textbook in the competence paradigm]. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. [in Ukrainian].
6. Horoshkina, O. M. (2021). Robota z pidruchnykom yak metod navchannia ukrainskoi movy [Work with the textbook as a method of teaching the Ukrainian language]. Proceedings from: *Mizhnarodna naukovo-praktychna internet konferentsia «Problemy suchasnoho pidruchnyka» – International Scientific and Practical Internet Conference «Problems of the modern textbook»*. Kyiv: Pedahohichna dumka. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725620> [in Ukrainian].
7. Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 veresnia 2020 r. № 898 [State standard of basic secondary education: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from September 30, 2020 № 898]. zakon.rada.gov.ua. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>. [in Ukrainian].
8. Draiden, G., & Vos Dzh. (2005). *Revoliutsiia v navchanni [The revolution in education]*. M. Oliinyk (Trans. From Eng.). Lviv: Litopys. [in Ukrainian].
9. Okli, B. (2020). *Navchytysia vchytysia. Yak zapustyty svii mozok na povnu [Learning to learn. How to run your brain to the fullest]*. A. Zamotsnyi (Trans. From Eng.). (3rd ed.). Kyiv: Nash format. [in Ukrainian].
10. *Slovyk-dovidnyk z ukrainskoi linhvodydaktyky [Dictionary-reference book on Ukrainian linguodidactics]*. (2015). M. I. Pentyliuk (ed.). Kyiv: Lenvit. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 1.12.2022 р.